

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Lokalhistorisk Forening i **HILLERØD** **KOMMUNE**

MEMLEMSBLAD

2 - 1988

Foreningens bestyrelse består af:

Jørgen Bang (kass.), Ternevej 15, telf: 02 28 70 71.

Niels Arne Hansen (næstfmd.), Rødkløvervej 16, telf: 02 26 29 33.

Margrethe Krogh Sørensen (sekr.), Hestehavevej 13, telf: 02 26 72 32.

Peter Madsen, Paradisvænget 20, telf: 02 26 27 11.

Anton Marlegård, Tjørnevej 4, telf: 02 26 24 32.

Helge Parding, Køgemestervej 2, telf: 02 26 02 60.

Bjørn Verstege (fmd., ansvh.red.), Frederiksværksgade 8, telf: 02 26 34 09.

Medlemsblad nr. 2 1988

15.6.1988

INDHOLD

KÅRING AF ÅRETS HUS	s.3
LYDBOG NR. 2	s.4
PREMIEREBILLETTER TIL STAVNSBÅNDSPILLET	s.5
BESØGET PÅ NORDSTEN	s.6
BESØGET I PRÆSTEGÅRDEN	s.7
HISTORIEN OM HILLERØD-MØNTERNE	s.8
GENERALFORSAMLINGEN	s.9
MØLLESAGEN	s.10
KONG CHRISTIAN STOD VED HØJEN MAST - og han grundlagde Fre- deriksborg gymnasium	s.11

INDMELDelse sker ved henvendelse til et af bestyrelsesmedlemmerne, som vil sørge for fremsendelsen af et girokort.

KONTINGENTET er fastsat til kr. 100,- (dog kr. 50,- for studerende, pensionister og efterlønsmodtagere. Ved indmeldelse i løbet af en kontingentperiode (1.4. - 31.3.) gives forholdvis nedsættelse af beløbet. Nærmere herom hos kassereren.

Forsidebilledet: "De nordiske studenters indtog i Hillerød den 14de juni 1862." Illustreret Tidende 1862, side 324 (snit af Chr. Hetsch).

Kåring af årets hus

Som De måske har bemærket, er kåringen af Årets Hus 1988 i øjeblikket i sin indledende fase, hvor man bl.a. ved hjælp af Hillerød Postens kuponer kan indstille ejendomme til årets pris.

Ligesom sidste år kan vi glæde os over støtte og samarbejde fra såvel Hillerød Postens side som fra Nykredit, der sponsorerer den helstøbte bronzeplade, som er prisens fysiske udtryk, og som vil blive overrakt FREDAG DEN 1. JULI, der i år verden over fejres som "arkitekturens dag". Vi håber, at vore medlemmer vil deltage i prisoverrækkelsen i så stort tal som muligt. Se nærmere om sted og klokkeslet i Hillerød Posten den 29. ds. Ved at møde op kan De demonstrere Deres opbakning og støtte til vore bestræbelser på at stimulere interessen for bygningsbevaring og et arkitektonisk sammenhængende og smukt bymiljø. Det har Hillerød behov for !!!

Stutmesterboligen, en renoveret ejendom fra 1720 – især kendt for «kønen i vinduet» fik Lokalhistorisk forenings første ærespris sidste år.

Foto: Jan Stephan

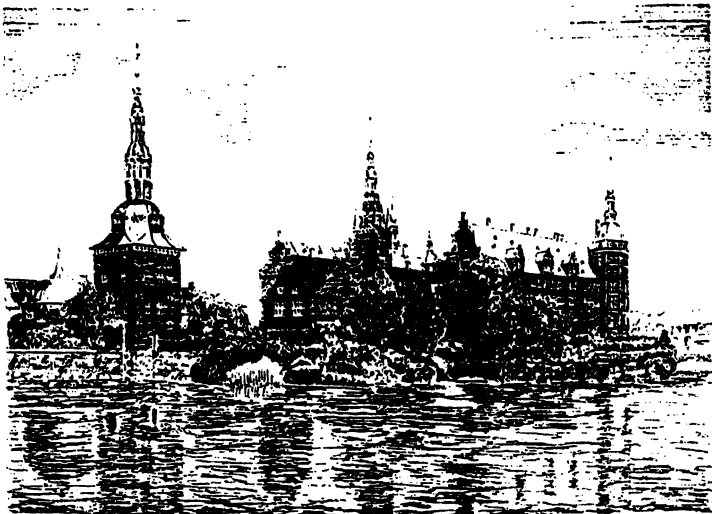
Lydbog nr. 2 er udkommet

Foreningens projekt med udgivelse af lokalhistoriske tekster på lydbånd skrider fremad. Kun få måneder efter at den første mappe så dagens lys, er vi nu klar med den næste, der som den første består af 3 bånd á 90 min, i en kassette. Når vi så hurtigt følger den første udgivelse op, hænger det ikke mindst sammen med den store interesse, der har vist sig at være for sådanne lydbøger, og som hidtil har givet sig udtryk i dels et stort udlån, dels i et salg, der har været langt større end forventet.

De 3 bånd i den nye udgivelse indeholder for det første H.D.Schepelerns bog om den gamle kro ved Frederiksborg. Historien om kroen, der nu helt er forsvundet, og hvis beliggenhed kun navnet "Posen" vidner om i dag, er et stykke spændende kulturhistorie, som vi er overbevist om vil glæde mange.

Lydbogen indeholder desuden Anders Uhrskovs "Hotel Leidersdorff i Hillerød 1878-1953" samt en artikel om ejendommen Carlsberg på Københavnsvej.

Båndene er indtalt af to af vore medlemmer, Kirsten Thye-Jein og Åse Orholm, som skal have megen tak for deres frivillige og ulønnede indsats. Den store interesse, som disse bånd har mødt blandt blinde og svagtseende, peger klart på et behov for yderligere udgivelser. I den forbindelse vil vi være meget glade for at høre fra Dem, hvis De kunne tænke Dem at give et nap med. Det behøver ikke at være mere end f.eks. oplæsning af en tekst, der varer en halv times tid. Hvis De har mulighed for det og vil gøre en indsats for sagen, bedes De kontakte lydbøgernes redaktør Margrethe Krogh Sørensen på Hillerød Bibliotek i Bakkegade (02 26 95 22) for at træffe aftale om stemmeprøve i bibliotekets mini-studie. Enhver henvendelse vil blive modtaget med tak!!

Til vore medlemmer:

50 pladser til premiere på stavnsbåndsspil

Den 6. august er der premiere på friluftspillet "Vorherre er i himlen, og kongen er langt borte", som opføres af 120 nordsjællandske amatørskuespillere i anledning af stavnsbåndsjubilæet.

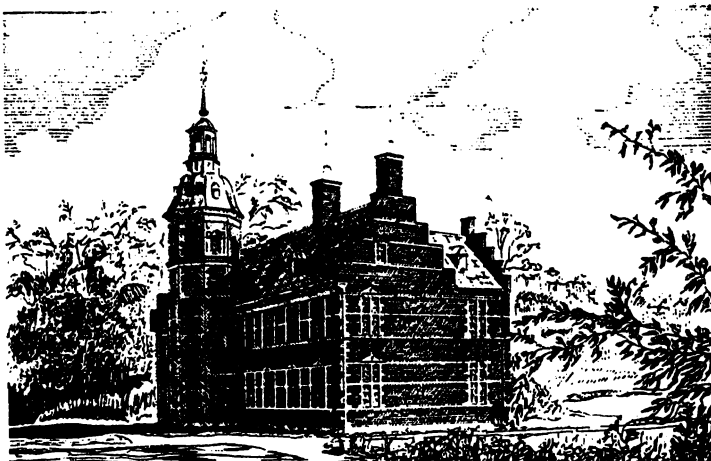
Friluftsspillet kommer til at foregå med Badstueslottet som baggrundskulisse, og i den forbindelse bør det nævnes, at man fra slotsforvaltningens side har givet tilsagn om, at der under spillet vil være tændt lys i slotets rum.

Spillet handler om de problemer, som opstod for såvel bønderne som godejerne, da stavnsbåndet blev ophævet, og stykket er skrevet af Frederiksværkforfatteren Hans Hansen, der har en omfattende produktion bag sig og ikke mindst er kendt for sine ungdomsbøger, hvoraf flere er filmatiseret.

Thomas Malling, kendt blandt andet for sine vikingespil i Frederikssund, er instruktør, og Jane Wessely står for scenografiën. Der spilles fra den 6. august til og med den 19. august, og billetterne koster 50,- kr.

Lokalhistorisk Forening har som en medlemsservice indgået aftale med arrangørerne om, at vi i JUNI MÅNED har 50 billetter på hånden til premieren. Man kan sikre sig en eller flere af disse billetter ved snarest muligt og inden udløbet af juni måned at foretage reservation hos formanden på telefon 02 26 34 09 (sikrest mellem 18 og 19) og derefter indbetale beløbet. Reservationen er først endelig, når indbetalingen er os i hænde.

Vi er overbevist om, at der bliver rift om billetterne og opfordrer til, at interesserede ikke venter for længe med at reagere. Premiere-billetter er jo normalt ganske eftertragtede.

BESØGET PÅ NORDSTEN

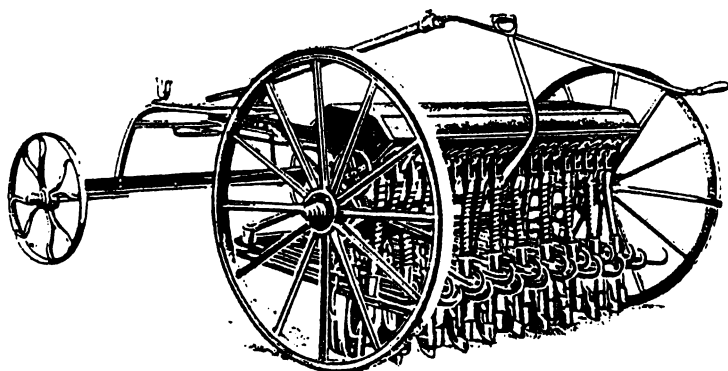
Lokalhistorisk Forening havde den 16.4.1988 arrangeret en rundvisning på Nordsten. Desværre havde kun få af foreningens medlemmer efterkommet indbydelsen, der - efter fabrikkens ønske - omfattede foreningens medlemmer og derfor ikke var annonceret i dagspressen. Men de få fremmødte fik nogle virkelig lærerige og interessante timer ud af det.

Hillerød Jernstøberi og Maskinfabrik, som firmaet oprindeligt hed, blev grundlagt i 1877 af P.Nielsen. Nielsen var smedemesterson fra Rørbæk og var oprindeligt startet i Lyngby, men i 1877 flyttede han altså til Hillerød. Han tog navneforandring til Nordsten og fik lokaler i Slotsgade. Efter en forholdsvis beskedent start med 12 mand voksede virksomheden hurtigt og blev snart en af byens store arbejdspladser. I 1920 var der således over 100 mand, og i 1950 var tallet vokset til ca. 250 ansatte. Det var tærskværk, såmaskiner, plove, radrensere, harver og tromler der blev produceret.

Vi blev vist rundt af Baltzer Hansen og dir. Henry Olsen, der begge har været ansat på Nordsten i en menneskealder. Vi så både kontorer, lager, maskinhaller hvor der både er helt moderne elektronisk styrede maskiner og gamle primitive og enkle maskiner, som endnu er i brug på grund af deres geniale konstruktionsdetaljer. Nogle af de gamle maskiner skal endog med, når produktionen pr. 1.1.1989 flytter til Skive.

Vi endte med at se en gammel Nordsten-film fra 30'erne og en helt ny video, der skal sælge produkterne i dag. Man kan roligt sige, at der var utroligt langt mellem de to film, ikke kun teknisk, men også i den måde man præsenterer produkterne på. Man skal være meget professionel for at gøre sig gældende på markedet i vore dage.

Ved fusionen med Thrige Agro for nogle år siden kunne man nok ane, at Hillerød virksomheden var i bekneb; men at det skulle gå så hurtigt, var der nok

Såmaskine fra århundredets begyndelse.

ingen, der havde regnet med. Krisen i landbruget både indenlands og udenlands har dog gjort det nødvendigt at indskrænke, og når Nordsten lukker ved årets udgang, ender en epoke i Hillerøds historie.

Læs mere om Nordsten i Nils Gustafsson: De beherskede metallet, 1977 og i Bysvenden fortæller videre (1982) på siderne 108-113.

Margrethe Krogh Sørensen.

BESØGET I PRÆSTEGÅRDEN

Mandag den 2.5.1988 var en snes af vore medlemmer på en rundvisning i den gamle præstegård i Kannikegade.

Først blev den gamle have forevist, og pastor Lauritsen fortalte, at præstegården oprindeligt (dvs. i slutningen af 1600-tallet) havde været en tre-længet bygning som først fik sin nuværende udformning på Hostrups tid. Digterpræsten Jens Christian Hostrup var som bekendt præst i Hillerød fra 1862 til 1881.

I haven skulle findes en brønd, som man dog gentagne gange har ledt efter uden held. Ifølge overleveringen skulle man under den store brand i 1834 for en sikkerheds skyld have anbragt en del møbler fra præstegården nede i den, - en forholdsregel som dog heldigvis viste sig overflødig, da bygningen nærmest på mirakuløs vis undgik at brænde, selv om husene på alle sider af præstegården stod i lys lue, og gnisterne fra kæmpebranden bestandigt regnede ned over bygningen.

Efter den udendørs orientering steg vi ned i de gamle kældre ad en udvendig trappe, der normalt er dækket af et stort dobbelt trædæksel. Kældrene er flere steder brolagte. Et sted bemærker man en indvendig trappe, som i sit øvre forløb er tilmuret - et andet sted et gammelt ildsted. Flere steder i den længste kælder ser man sære jernstænger med ringe, der er muret op i loftet. Hvad de har været brugt til er uvist - måske til at hænge grisekroppe i. Engang har denne lange kælder måske været krokælder for den gamle kro fra Frederik II's tid, som ikke med sikkerhed har kunnet stedfæstes, men som efter manges opfattelse har ligget på dette sted, før præstegårdsbygningen blev opført. Med sikkerhed vides altså intet, men i hvert fald fører som nævnt en trappe fra kælderen op i murværket, hvor den ender blindt.

Et særkende ved præstegården er iøvrigt, at alle stuer har vinduer både til gaden og til haven. Dette betyder, at det kan have sine vanskeligheder at holde varmen om vinteren, så i lighed med sin forgænger pastor Hostrup tilbringer den nuværende præstefamilie en del vinteraftener i det lune køkken.

Vi siger mange tak for en god aften, der endte med hyggelig snak og genopfriskning af Hillerød-minder.

Kirsten Thye-Jein.

Historien om Hillerød-mønterne

- en artikel af direktøren for Pengehistorisk Museum, O.P.Vendeltoft.

I middelalderen blev Danmarks penge fremstillet mange steder i landet. Pengene var dengang mønter, og de blev fremstillet som håndarbejde (møntslagning). Sølv, som man anvendte til mønterne, blev anbragt mellem to prægede stempler, og med en tung hammer blev der slået et hårdt slag på det øverste stempel, og mønten var præget med et ophøjet billede på de to sider.

Knud den Store, der også var konge i England, fik her til Danmark folk fra England, der var kendt med møntslagning, og han oprettede møntværksteder i forskellige byer: Ribe, Ringsted, Roskilde, Slagelse, Viborg, Ålborg foruden andre byer. Sådan havde man i middelalderen møntsteder i mange byer, men senere nedlagde man disse spredte møntværksteder og samlede produktionen i København.

På Christian IVs tid slog man mønt to steder nemlig Helsingør og København, men også Hillerød var en overgang stedet, hvor mange af Danmarks mønter blev præget. I året 1582 oprettede Frederik II et møntværksted ved Hillerød. Der blev præget mønter af følgende værdier: 1 mark, 8 skilling, 2 skilling, 1 skilling og 1 hvid. Lederen af møntværkstedet var møntmester Poul Gulden, der forestod udmøntningen af mønter til hele Danmark fra 1582 til mønten blev nedlagt i 1585. Disse mønter kaldes populært FREDERIKSBORG-MØNTERNE eller HILLERØD-MØNTERNE. Den mand, der skar stemplerne til Frederiksborgmønterne, var stempelskærer Christopher Angenen, en søstersøn til Poul Gulden.

Også Christian IV, Frederiksborg Slots store bygmester, lod slå mønter i Hillerød, da han selv blev konge, nemlig på selve Frederiksborg Slot. 1622 blev der indrettet et møntværksted i Møntporten, i Audienshusets stueetage ved indkørslen nord fra ad Kongevejen, ikke længere fra Christian IVs sengekammer end at kongen kunne høre hvert slag, der blev slået i værkstedet, når mønterne blev præget.

De mønter, der blev præget på dette møntværksted, var en 12-skilling og en 8-skilling, dateret med årstallene 1622 og 1623. Disse mønter var direkte håndarbejde, og møntværkstedet på Frederiksborg var kun primitivt indrettet. Derfor er mønterne ret ufuldkomne i prægningen og ikke så regelmæssige som Frederik II's mønter. Præget står ofte lidt skævt på mønterne.

Mønterne blev præget af omsmeltet sølv fra udenlandske specie-dalere, der var indkommet i Helsingør ved Øresundstolden. Der blev på Frederiksborg Slots møntværksted i årene 1622-23 udmøntet 8 og 12 skilling mønter for

den anseelige sum af ialt 290.000 dalere i sølv, et ganske stort antal mønter idet 1 daler er lig med 96 skilling.

Møntmester ved Frederiksborg Slots møntværksted var Johan Engelbrecht, der tidligere havde været møntforpagter ved mønten i København. Den 30. okt. 1623 blev møntværkstedet på Frederiksborg Slot nedlagt.

O.P.Vendeltoft.

Tegning af
Helge Parding.

Generalforsamlingen 1988

Ved foreningens ordinære generalforsamling i marts måned udvidedes bestyrelsen med 1 person til ialt 7. 3 fra den "gamle" bestyrelse var på valg: Birgit Svane Hansted, Flemming Rune Petersen og Bjørn Verstege, og da kun sidstnævnte var villig til genvalg, skulle der yderligere opstilles 3 nye kandidater for at nå op på 7 ialt. Opstillet blev Peter Madsen, kendt af mange Ullerød-borgere for sit engagement i bydelens kulturelle liv, forstanderen for Niels Brocks Handelsskole, Anton Mariegård, ligeledes Ullerød-borger, og tegneren og gennem mange år Hillerøds turistchef, Helge Parding. De foreslåede blev alle valgt, og bestyrelsen ser herefter således ud i alfabetisk orden:

Jørgen Bang (kasserer), Niels Arne Hansen (næstfmd), Margrethe Krogh (sekretær), Peter Madsen, Anton Mariegård, Helge Parding og Bjørn Verstege (fmd).

Fra foreningens side siger vi tak til Birgit Svane Hansted og Flemming Rune Petersen for deres indsats, og vi kan kun beklage, at de ikke længere havde tid nok tilovers til at fortsætte.

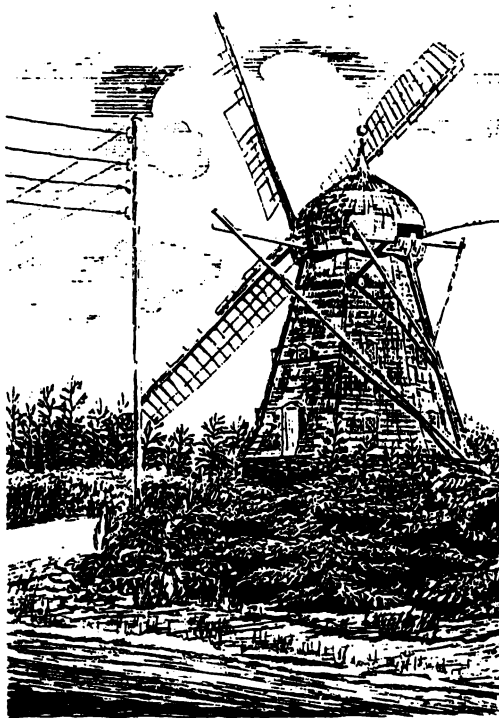
Generalforsamlingen vedtog efter bestyrelsens indstilling uændret kontingent (100,- kr. - dog 50,- for studerende, pensionister og efterlønsmodtagere) for medlemsåret 1988/89.

MØLLESAGEN

Som beskrevet i sidste nummer af dette blad, har vi i snart 13 måneder ligget i forhandlinger med ejeren af Ullerød Mølle med henblik på at finde en formel, der kunne gøre det muligt for foreningen at indsamle de nødvendige midler og derefter forsyne møllen med de manglende vinger og en omgang. Vel at mærke uden at møllens værdi i handel og vandel steg. Dette er af grundlæggende betydning, både for os (vi kunne selvsagt ikke drømme om at samle penge ind for at forøge en privatpersons formue) og for møllens ejer (der jo ellers ville blive indkomstbeskattet af prisen på vingerne m.v.).

Ved et møde mellem repræsentanter for foreningen og møllens ejer og juridiske rådgiver mandag d. 6.ds. blev endelig de sidste detaljer i samarbejdsaftalen banket på plads, og det ser derfor nu ud til, at mølleprojektet snart vil blive ført ud i livet. Endnu mangler dog et par forhold, som skal afklares i forhold til tredjemand; men dette vil formentlig være afklaret i løbet af et par måneder. Det lysner med andre ord for genetableringen af Ullerøds vartegn !!!

Bjørn Verstege.

Kong Christian stod ved højen mast...

og han grundlagde Frederiksborg gymnasium.

Tirsdag d. 29. marts var der fest på Frederiksborg slot, da Europarådets mange udstillinger blev officielt åbnet af dronning Margrethe d. 2. af Danmark.

Det var imidlertid også en festdag for Frederiksborg gymnasium - og hvorfor så det ?

Årsagen til festlighederne her var, at det var skolens fødselsdag nr. 358. Og så kan læseren måske regne sig tilbage til, at skolen må være stiftet i Christian IVs regeringstid. Og det er også rigtigt. Det forholder sig endda således, at skolen er stiftet af selveste Christian IV.

SKOLENS FUNDATS

Når vi fejrer fødselsdag den 29. marts, er det fordi fundatsen (dvs. stiftelsesbrevet for skolen) er underskrevet på denne dato i 1630. I det følgende vil jeg beskæftige mig med, hvad der står i denne fundats - dvs. hvilke oplysninger man kan få om skolen fra denne fundats.

FINANCIERINGEN AF SKOLEN

I fundatsen skænker kongen 3000 dalere samt en gård i Hillerød. Andre "godtfolk" har givet 600 dalere. Denne sum penge på ialt 3600 dalere skal indsættes således, at renteafkastet skal anvendes til skolens drift. Med samtidens normale rentesats på 6 % betød det, at der hvert år kunne haves 216 dalere.

Yderligere bevilliger kongen i fundatsen, at degnerenten i 15 sogne skulle tilfalde skolen. DE 15 sogne, der var tale om, var: Lillerød, Lynge, Herlev, Uggeløse, Gørløse, Skævinge, Strø, Ølsted, Lille Lyngby, Tjæreby, Alsonderup, Grønholt, Asminderød, Karlebo og Bløvstrød.

Degnerenten kunne først overgå til skolen, når de degne, der sad i embederne, var afgået ved døden. Konkret betød det for det enkelte sogn, at det ikke længere havde nogen "sædedegn", dvs. en degn med fast bolig i sognet, men i stedet fik en "løbedegn", der skulle indfinde sig, når der var brug for degnens arbejde. For skolen betød det, at der skulle findes personer, der kunne fungere som løbedegne. I praksis blev disse som regel udvalgt blandt eleverne i den øverste klasse. For dem, der blev udvalgt til at være løbedegne, betød varetagelsen af embedet oftest, at de havde svært ved at passe deres skolegang - som derved blev forlænget. En forlængelse, der for nogle elevers vedkommende skulle måles i år. Når det var svært at være løbedegn .

og passe egen skolegang samtidig, skal det ses i sammenhæng med hvilke opgaver, der påhvilede en degn. Her var de to vigtigste opgaver at assistere ved gudstjenesten samt at undervise sognebørnene i elementære skolekunderskaber.

Fundatsen fastlægger altså 2 væsentlige indtægtskilder for skolen ved dennes start:

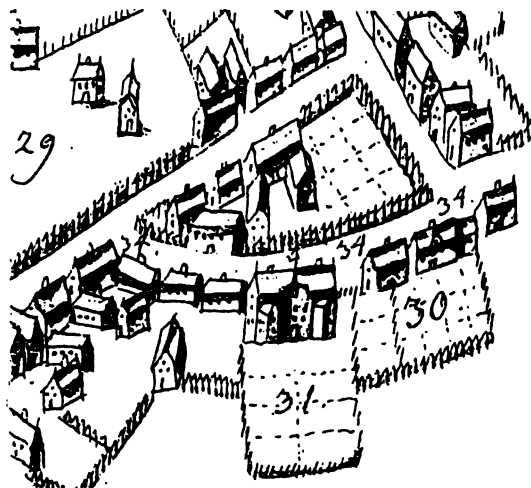
1. Renteafkast af en sum penge, som først og fremmest kongen har skænket.
2. Mulighed for indtjening ved udførelse af en bestemt tjenesteydelse, nemlig degnearbejdet.

PENGENES ANVENDELSE

De to væsentligste udgifter, som ovenstående udgifter skulle dække, var aflønning af lærerne samt legattildelinger til eleverne.

Det ansatte personale var i fundatsen fastsat til at være en skolemester og to hørere (samtidens benævnelse for de "almindelige" lærere). Størrelsen af den kontante aflønning af dette personale angives ikke i fundatsen - men de tillægges yderligere en naturalieydelse, som er opført i fundatsen. Hver af de 3 ansatte skal hvert år have 20 læs brænde til opvarmning og hushold. Brændet skal de have fra skovene i Frederiksborg len, siger fundatsen.

Skolens midler skulle desuden, som nævnt, anvendes som legater til ubemidlede, men dygtige elever. Det pointeres i fundatsen, at tildelingen skal foregå retfærdigt og upartisk - med fundatsens ord:

Den ældste gengivelse af "Den kongelige frie skole i Hillerød" (Resens atlas, ca 1680). Skolen ses her på den plads, den havde fra sin oprettelse i 1630 til 1959. Bygningerne, som Frederiksborg statsskole forlod, blev da overtaget af Handelsskolen.

"Tildelingen skal foregå uden hensyn til, om nogen mangler gunst eller ven-skab hos tildelerne."

Det anføres ikke konkret i fundatsen, hvor mange penge der skal uddeles, eller hvilken størrelse legatportionerne skal have. Der afgives blot en hensigtsærklæring.

Viden om skolens finansiering samt om pengenes anvendelse giver forklaring på betegnelsen "Den kongelig frie skole i Hillerød". Skolegangen var gratis, og ubemidlede elever havde mulighed for legatstøtte til at klare hverdagens behov.

SKOLENS STØRRELSE

Hvis man sammenligner med størrelsen på andre latinskoler, var det en mellemstor latinskole, der her blev grundlagt. På store skoler var der normalt 5 klasser eller "lektier", som de blev kaldt. I Christian IVs skole var der tre: mesterlektien (den øverste klasse), hvor skolemesteren underviste, og 2. og 3. lektie som de to lærere var knyttet til.

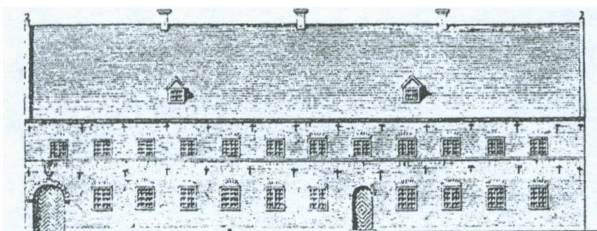
LÆRERNE OG DERES KVALIFIKATIONER

Når skolens lærerstab udgjorde 3 personer, var det naturligvis afgørende, at disse var grundigt udvalgt. Der bestemtes i fundatsen, at "de, der tilforordnes, skal være gode, fine, skikkelige og vellærde personer, som på rette måde kan informere og optugte ungdommen."

Ud over den boglige viden, som eleverne skal bibringes, skal der også formidles sang- og musikundervisning på skolen, hvilket lærerne altså også skal være kvalificerede til at varetage.

Når man ser på, hvilke opgaver lærerne skulle klare, er ovenstående ikke så overraskende. Langt mere overraskende er deres pligt til at forrette gudstjeneste - ikke på skolen - men i byen. De skal holde prædiken og sørge for aftensang.

Hermed er vi fremme ved noget, der placerer latinskolen som noget særligt i forhold til moderne skolevæsen: en tæt forbindelse til den gejstlige verden. Eller mere præcist: en intim sammenknytning af skole og kirkelige forhold.

Skolens facade til gaden fra 1631 til 1806.

UNDERVISNINGENS INDHOLD

Ovennævnte tætte forbindelse mellem skole og kirke får også betydning for målet med undervisningen. Her angives nemlig som et af de overordnede mål, at eleverne opdrages til gudsfrygt. Målet var selvfølgelig også, at eleverne skulle oplæres i "lærdom og boglige kunster". Hvad dette præcist var på dette tidspunkt, fremgår ikke af fundatsen. Her må man søge viden i de skolelove, der var gældende for hele landet. Og dette er en længere historie, som jeg ikke vil komme ind på her, hvor jeg har valgt at beskæftige mig specielt med skolens fundats.

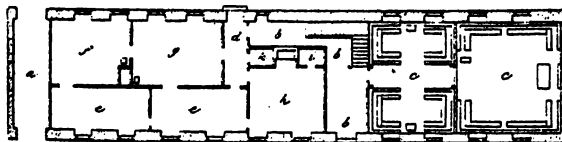
EKSAMEN

Til kontrol af om eleverne lærte, hvad de skulle, indførte fundatsen også en instans. Hofprædikanten og slotspræsten skulle visitere i skolen flere gange om året. Dette indebar, at de kom på besøg for at undersøge skolens kvalitet. Fundatsen siger, at de skal "have for øje, at ungdommen bliver uddannet skikkelig og vel i lærdom."

Det var desuden en forudsætning for at gå videre i systemet til universitetet, at man ved en sådan visitats havde fået et bevis for at være udskrevet af skolen. Dette var ikke en egentlig eksamen, men et udtryk for, at man havde lært det fornødne til kunne fortsætte. Dette indebar samtidig, at man ikke kunne sætte et vist åremål som det gangse for beståelse af latinskolen. Man skulle blive der, til man havde lært det fornødne.

AFSLUTNING

Den nu 358 år gamle fundats giver, som vist, en lang række interessante oplysninger om, hvilke rammer der var tiltænkt skolen: dens finansiering, dens udgifter, størrelse, målet med undervisningen samt lærernes arbejde. Der er imidlertid også en masse oplysninger, der ikke er anført. Det er ganske logisk, at de ikke står her. Så samtidig med at fundatsen giver os svaret på en række spørgsmål, så afføder den også nogle nye spørgsmål, som skal besvares ved hjælp af andet materiale: Hvad lærte eleverne egentlig?

Skolens indre - nederste etage. Det ser imponerende ud - men kun de lokaler, der er markeret med bogstav c, hører til den egentlige skolefunktion. Resten er rektorbolig. Hvis man sammenligner med billedet af skolens ydre, svarer det til de 4 yderste højre vinduer i nederste etage.

Hvordan foregik undervisningen ? Har uddannelsesniveaueet været højt ?
 Var lærerne dygtige ? Hvordan var lærernes sociale anseelse i byen ? Og
 hvorfor var der overhovedet en latinskole i Hillerød ???

Birgit Svane Hansted,
 adjunkt ved Frederiksborg gymnasium.

Note:

Fundatsen er ikke bevaret i original. Den brændte sammen med skolen i 1834.
 Til gengæld findes der en del afskrifter, som må formodes at være en pålidelig kilde.

Citaterne stammer fra en "moderniseret" udgave af fundatsen, som en af skolens lærere, Jørn Namer, har begået.

Dette billede bærer titlen "skoleliv henimod 1600". Billedets pålidelighed er nok en diskussion værd. Det er dog med sikkerhed ikke fra den kongelige frie skole i Hillerød !!

Som det fremgår, lægges en del vægt på kontakten med eleverne - her ved hjælp af disse redskaber, de voksne mennesker forrest i billedet håndterer.

